

SPRAWOZDANIE Z DEBATY ŚRODOWISKOWEJ

Termin debaty:	13.09.2016 rok
Środowisko osób z niepełnosprawnością:	ruchową
Miejsce debaty:	Wrocław
Moderatorzy:	Jankiewicz Alicja, Kapiiec Agata, Kabasiński Kamil
Ekspert zagraniczny:	Kapka Panayotowa
Liczba uczestników:	28

Informacja ogólna o uczestnikach debaty:

Była to debata z cyklu debat środowiskowych realizowanych przez LFOON (Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych - Sejmik Wojewódzki), a poświęconych środowisku osób z niepełnosprawnością ruchową. Debata obejmowała swoim geograficznym zasięgiem obszar środowiska osób z niepełnosprawnością ruchową z województwa dolnośląskiego, śląskiego i opolskiego. W debacie uczestniczyli przedstawiciele środowiska tj. członkowie organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych lub też osoby wskazane przez takie organizacje, jako te, których głos w debacie będzie cennym dla całego środowiska

Statystyka:

Liczba uczestników:	28
Liczba uczestników z niepełnosprawnością:	23
Procent uczestników z niepełnosprawnością:	82,14%
Liczba kobiet:	11
Procent kobiet:	39,29%
Liczba mężczyzn:	17
Procent mężczyzn:	60,71%

Organizacje, których przedstawiciele wzięli udział w debacie:

1. Dolnośląskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych w Wałbrzychu
2. Dolnośląskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży z MPDz. "OSTOJA"
3. Fundacja Aktywnej Rehabilitacji - Oddział Dolnośląski

4. Miłockie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych
5. Polskie Stowarzyszenie Chorych na Hemofilię O/W-w
6. Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem
7. Stowarzyszenie Chorych z Przepukliną Oponowo-Rdzeniową Rzeczypospolitej Polskiej Oddział w Katowicach
8. Stowarzyszenie FAON
9. Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Studentów i Absolwentów UŁ (SNSiA UŁ)
10. STOWARZYSZENIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH RUCHOWO ICH RODZIN i PRZYJACIÓŁ „PROMETEUS”
11. Stowarzyszenie Św. Celestyna
12. Wojewódzkie Zrzeszenie Sportowe Niepełnosprawnych "Start"
13. Wrocławski Sejmik Osób Niepełnosprawnych

Obszary:

- Dostępność i mobilność
- Poszanowanie domu i rodziny
- Sytuacja zawodowa i źródła utrzymania

Część I. Art.25 Zdrowie

- a. zakres i przejawy dyskryminacji
- b. identyfikacja barier
- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje
- f. Inne zagadnienia

Część II. Art.26 Rehabilitacja

- a. zakres i przejawy dyskryminacji
- b. identyfikacja barier

- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje
- f. Inne zagadnienia

Część III. Art.24 Edukacja

- a. zakres i przejawy dyskryminacji
- b. identyfikacja barier
- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje

Część IV. Art.27 Praca i zatrudnienie

- a. zakres i przejawy dyskryminacji
  - 1. **Trudna sytuacja zawodowa osób z niepełnosprawnością ruchową na rynku pracy**
  - 2. **Gorsza sytuacja ubiegających się o pracę osób z niepełnosprawnością ruchową pod względem możliwości zatrudnienia w porównaniu z osobami pełnosprawnymi**
  - 3. **Gorsza sytuacja zatrudnionych pracowników z niepełnosprawnością ruchową w porównaniu do możliwości, które mają pracownicy pełnosprawni**
- b. identyfikacja barier
  - 1. **Brak świadomości pracodawców o możliwościach osób niepełnosprawnych i o warunkach związanych z ich zatrudnieniem /w tym o dofinansowaniach/**
  - 2. **Bariery architektoniczne**
  - 3. **Braki w dostępności do szkoleń, poradnictwa,**
  - 4. **Trudności w samozatrudnieniu**
  - 5. **Słaby system pośrednictwa pracy**

6.Trudności w egzekwowaniu prawa do leczenia i dodatkowego urlopu rehabilitacyjnego

8.Skomplikowany pod kątem formalnym system dofinansowań

9.Niski poziom świadczeń dla osób , które nie mogą pracować

Uczestnik : „Sytuacja zawodowa na rynku pracy”. Wypisaliśmy tutaj tak: brak świadomości pracodawców o możliwościach osób niepełnosprawnych i o warunkach związanych z ich zatrudnieniem, czyli o dofinansowaniach, o różnych innych rzeczach; obawa przed brakiem dyspozycyjności osób niepełnosprawnych, czyli jakieś dodatkowe absencje, choroby związanych z niepełnosprawnością; w przypadku osób, które nie pracują bardzo niskie świadczenia socjalne, które tym osobom przysługują, które nie bardzo pozwalają na normalne funkcjonowanie; też wypisaliśmy, że osoby niepełnosprawne mają mniejsze szanse na udział w szkoleniach i awanse zawodowe, to się wiąże też z obawami pracodawców z dostępnością miejsc szkoleń, z reprezentacyjnością tych osób w przypadku awansu. No i bariera architektoniczna już na etapie rekrutacji, tudzież jak kolega podpowiedział, że jak pracodawca szuka osoby niepełnosprawnej ze znacznym stopniem niepełnosprawności, a co się okazuje na miejscu, że lepiej, żeby ta osoba chodziła, nie jeździła na wózku, bo są schody. Także takie rzeczy zaznaczyliśmy”

Uczestnik-„ja się postarałem o taką grupkę młodzieży, absolwentów tej szkoły, którzy ukończyli technikum ekonomiczne, licem ekonomiczne. Jak przyszliśmy do kadr, pani kadrowa po prostu nas wyrzuciła- mówiąc tak brutalnie. Powiedziała, żebyśmy nie zawracali głowy z żadnym PEFRONem. Ona nie ma na to czasu, ona nie ma do tego ludzi, to wymaga ogromnych, dodatkowych prac biurowych, administracyjnych i ona po prostu nie chce słyszeć Formalności są rzeczywiście ogromne, prawda? I z tej sprawy nic nie wyszło.”

- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje

1.Edukacja pracodawców

2.Edukacja współpracowników w miejscu pracy

3.Dostosowanie miejsc pracy

4.Wsparcie pracowników z niepełnosprawnością przez psychologów, asystentów

5.Umożliwienie podnoszenia kwalifikacji zawodowych

6.Racjonalizacja i indywidualizacja dofinansowań do stanowiska pracy

7.Wprowadzenie zmiany w zapisie orzeczenia dotyczącej,, niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji „

8.Wprowadzenie „BONU DOCHODOWEGO” uzależnionego od wieloczynnikowych

aspektów związanych z daną niepełnosprawnością

Uczestnik : „ My wybraliśmy sytuację... z tego tematu „sytuacja zawodowa i źródła utrzymania” temat „Dyskryminacja w miejscu pracy”. Otóż, żeby zapobiec tej dyskryminacji uważamy, że przede wszystkim należy edukować. A więc edukacja pracodawców przede wszystkim, dotycząca zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym prawa przysługujące tym osobom, tolerancja dla nich i zaspokojenie potrzeb w miejscu pracy oczywiście. Następnym punktem to edukacja współpracowników w celu unikania sytuacji dyskryminujących. Trzeba nauczyć współpracowników tego, że osoba niepełnosprawna ma swoje wymagania, ma swoje prawa i trzeba ich przestrzegać. Następnym punktem wyrównanie szans przez dostosowanie miejsca pracy. Tu myślę, że nie trzeba dużo tłumaczyć, każdy z nas wie o co tu chodzi. Praca nad zwiększeniem poczucia własnej wartości, dla usamodzielnienia się, założenia własnej firmy. Chodzi o to, żeby te osoby miały szansę, możliwość przestać być pracownikami a zacząć być pracodawcami nawet być może. Następnym punktem- wsparcie psychologów, trenerów pracy, asystentów. Myślmy, że jest to dość ważne, bo... bardzo ważne, ponieważ nie wszystkie osoby psychologicznie... które niepełnosprawne są, psychologicznie nie dają sobie radę z tym wszystkim i trzeba wsparcia zawodowców po prostu. Punktem następnym- umożliwienie podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udział w szkoleniach, kursach. To też chodzi o to, żeby te osoby się doskonaliły, żeby osiągały coraz lepsze wyniki w pracy a co za tym idzie, prawda, i pieniądze i finanse. I następnym punktem- działania nawet dyscyplinujące załogę w wyniku aktów dyskryminacji. To jest dość drastyczny sposób działania, ale w razie aktów dyskryminacji uważam, że nawet pracodawca powinien umieć taką załogę zdyscyplinować”

Uczestnik- „Jedną jeszcze taką rzecz, która może jest inna, którą my inaczej postrzegamy to chodzi nam o racjonalizację dofinansowania. To znaczy, żeby to uściślić, żeby... w tej chwili jest to mniej więcej tak, że to dofinansowanie miejsc pracy jakby jest przypisane do grupy niepełnosprawności, czyli tam powiedzmy do umiarkowanej, znacznej i lekkiej, ale to jest w pewnych widełkach. A nie każda osoba, która się kwalifikuje do danej grupy ma oczywiście te same wymagania, bo jak już tu powiedzieliśmy... ja na przykład zaliczam się do grupy ze znacznym... grupy znacznej, ale tak naprawdę, żeby pracować przykładowo w biurze, to ja potrzebuję tylko biurko, pod które ja mogę wjechać wózkami, a już nic więcej nie potrzebuję. Druga osoba, która będzie w tej samej grupie co ja może będzie potrzebować, nie wiem, specjalne nóżki, bo ma niesprawne ręce, czy też inne udogodnienia. I też dobrze byłoby, żeby w ramach tych trzech niepełnosprawności, grup niepełnosprawności można było jeszcze bardziej indywidualizować. Nie wiem tak naprawdę kto miałby podejmować tę decyzję o indywidualizacji tego dofinansowania, ale myślę, że coś takiego powinno być nie tylko z góry, tak jak jest w ustawie, że te grupy tylko te trzy dzielą, ale żeby to było tak realnie i przystosowane do rzeczywistości.”

Uczestnik : „, To znaczy proponujemy, żeby po pierwsze ujednolicić decyzje z orzeczeniem miejskim, tym PCPR, bo bardzo często to jest rozbieżne i bardzo często tam jest, piszę, że ktoś bezwzględnie nie może wykonywać pracy, a w orzeczeniu jest w umiarkowanym... to mnóstwo robi problemu i nie ma definicji takiej jednoznacznej co to znaczy znacznej, co to znaczy umiarkowanej, tylko właśnie to różnie interpretuje.”

Uczestnik- „Chcemy, żeby nie było żadnych widełek, ani żeby nie było żadnego stwierdzenia, że jest renta taka i to jest 600-700zł, tylko żeby to był bon taki dochodowy, według wieloczynnikowych

aspektów związanych właśnie z tą niepełnosprawnością. Wymyśliłiśmy sobie z rękawa, tak strzeliliśmy po prostu, żeby pokazać obraz, zwielokrotniliśmy o 4 razy, że to będzie świadczenie na poziomie 2500zł, ale ta wypłata świadczenia jest pod warunkiem trzech takich głównych poziomów - po pierwsze, że osoba, która otrzymuje to świadczenie jest aktywna, uczestniczy w czymś takim jak dzisiaj ZAZ, a więc aktywizuje się zawodowo, ma pewne zajęcie, które sama wybiera, jest aktywna. Drugi aspekt to są minimum dwa turnusy wyjazdu w roku rehabilitacyjnych. Oczywiście w pierwszym i drugim aspekcie jest to odpłatne. Znaczący z tej kwoty tego dochodu bonu miesięcznego, każdy kto pobiera może sobie taki wyjazd zaplanować, nie czeka na dofinansowanie, tylko je sobie może sfinansować. Podobnie uczestnictwo. I oczywiście to na takim poziomie, który nie bardzo... to nie jest tak, że dostanę 2500 i zaraz pan je wyda, tylko wymyśliłiśmy sobie, że jeżeli będzie to aktywizacja zawodowa to wezmę te symboliczne 100zł za tydzień, a uczestniczyłbym 3 razy i wtedy to jest dochód dla państwa, dla tych instruktorów, dla tego, kto to robi. I ostatni, trzeci aspekt jest to, że... tutaj też nie wchodziliśmy w szczegóły, że od szczegółu do ogółu to jest duża różnica, ale aspekty opieki medycznej różne, różnych schorzeń, a więc ta kontrola medyczna. Więc jest to, że to idzie w parze razem: uczestnictwo w aktywizacji zawodowej, turnus rehabilitacyjny i opieka medyczna. I ten bon wtedy idzie tam, gdzie indywidualnie niepełnosprawny decyduje.”

f. Inne zagadnienia

Część V. Art.28 Odpowiednie warunki życia i ochrona socjalna

- a. zakres i przejawy dyskryminacji
- b. identyfikacja barier
- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje
- f. Inne zagadnienia

Część VI. Art.19 Niezależne życie i włączenie w społeczeństwo

- a. zakres i przejawy dyskryminacji
- b. identyfikacja barier
- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk

- e. postulaty, propozycje i rekomendacje
- f. Inne zagadnienia

Część VII. Art.22 Poszanowanie prywatności

- a. zakres i przejawy dyskryminacji
- b. identyfikacja barier
- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje
- f. Inne zagadnienia

Część VIII. Art.23 Poszanowanie domu i rodziny

- a. zakres i przejawy dyskryminacji

Trudniejsze warunki życia osób z niepełnosprawnością ruchową i ich rodzin w porównaniu z przeciętnymi warunkami życia pozostałych obywateli

- b. identyfikacja barier

1.Trudna sytuacja finansowa wynikająca z wyższych kosztów ponoszonych przez rodzinę na zakup leków, rehabilitację i usługi specjalistyczne

2.Zaburzona autonomia rodziny przy korzystaniu z pomocy społecznej

3.Niedostateczne wsparcie psychologiczne w przypadku pojawienia się w rodzinie problemu niepełnosprawności jej członka

4.Trudności w dostępie do informacji umożliwiających wsparcie w momentach kryzysowych

5.Braki w indywidualizacji pomocy i wsparcia , mieszkań chronionych i treningowych

6.Brak asystenta, mentora rodziny z osobą niepełnosprawną

- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje

1. **Poszanowanie autonomii rodziny,**

2. Pomoc psychologiczna, finansowa, doradcza i prawna w momencie pojawienia się w rodzinie problemu niepełnosprawności jej członka

3. Możliwość korzystania z dofinansowania umożliwiająca mobilność

4. Tworzenie mieszkań chronionych, treningowych,

5. Stała pomoc asystenta rodziny, mentora, doradcy

6. Edukacja rodziców do przygotowania ich dzieci niepełnosprawnych do samodzielności

7. Stworzenie możliwości do wyboru systemu kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnej

8. Pomoc trenerów w wejściu na rynek pracy, zatrudnienie wspomagane

9. Stworzenie możliwości osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom do korzystania ze sportu, turystyki, kultury

10. Kampanie informacyjne dla społeczeństwa, żeby było przygotowane, że wśród nich mogą mieszkać osoby niepełnosprawne

Uczestnik - „ jest edukacja rodziców, żeby przygotowały odpowiednio do tej samodzielności, o czym rozmawialiśmy tutaj wcześniej w gronie naszym. Potem jest poradnictwo psychologiczne dla rodziców, żeby też mogli gdzieś zaczerpnąć jakieś informacji jak postępować z dziećmi niepełnosprawnymi, bo nie zawsze sobie z tym radzą. Potem mamy mieszkania chronione, czyli przygotowanie do mieszkania samodzielnego. Kolejny to jest wejście na rynek pracy, czyli trener pracy. Zatrudnienie wspomagane, czyli tworzenie stanowisk dla osób niepełnosprawnych oraz potem pomoc w tej pracy. Możliwość skorzystania z dofinansowania i to chodzi o mobilność- nie tylko chodzi o samochody, ale także o wózki. W tym sensie przede wszystkim. Kampanie informacyjne dla społeczeństwa, żeby było przygotowane, że wśród nich mogą mieszkać osoby niepełnosprawne i sobie doskonale z tym radzą. Rozwijanie swoich pasji przez osoby niepełnosprawne, czyli sport, turystyka, kultura. Ułatwiony dostęp do edukacji i wsparcie psychologiczne dla osób niepełnosprawnych oraz prawne.”

Uczestnik 23: To my mamy ogólnie udzielenie wsparcia rodzinie całego, w tym szkolenia rodziców, pracowników socjalnych...W drużynie pracownika socjalnego informującego o możliwościach i prawach osoby z niepełnosprawnością plus pomoc w takich kwestiach formalnych często. Chodziło tu głównie o osoby, które z dnia na dzień stały się niepełnosprawne, które w wyniku wypadku najczęściej... po prostu z dnia na dzień zostają na lodzie, obsuwa im się grunt pod nogami i po prostu żeby taka pomoc była. Pierwszy kontakt z lekarzem uświadamiający istotę problemu w Polsce nadal jest takie... lekarz nie do końca ci powie co ci jest. W sensie trochę się obawia reakcji może trochę... w sensie odsyła od siebie, samemu trzeba szukać. Kolejnym krokiem to jest przełamanie tematów tabu i to oczywiście wśród niepełnosprawnych, wśród społeczeństwa ogólnie. Czyli to co tutaj... Yhym. Oczywiście. I również przez podniesienie kompetencji dotyczącej danej dysfunkcji. Szkolenia po prostu. Tak, żeby była możliwość w ogóle takich szkoleń. Bo często ludzie muszą się na własną rękę dowiadywać wszystkiego.

Uczestnik 17: Nam nie chodziło o usprawnienie, wsparcie rodziny, chodziło o to, żeby osoba z niepełnosprawnością, wracająca, nie wiem, ze szpitala po prostu do domu, nie musiała się troszczyć o swoje podstawowe potrzeby życiowe i nie wiem... zabezpieczenie... może to być asystent, może jakiś pracownik socjalny, który przyjdzie i wytłumaczy i od razu powie i ta osoba nie będzie musiała szukać w internecie, w wszelkiego rodzaju informatorach co jej się należy. Przez pierwszy okres chociaż. Chcemy też powiedzieć, żeby taki pracownik socjalny czy osoba, która asystuje rodzinie nie zdręczała rodziny, tylko tak ją wprowadzała w świat niepełnosprawności, żeby mogły się rodziny czy same osoby niepełnosprawne skupić na edukacji, realizacji zawodowej, czy w ogóle swojej pasji- tego, co chciałyby robić.

f. Inne zagadnienia

Część IX. Art.30 Udział w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie

- a. zakres i przejawy dyskryminacji
- b. identyfikacja barier
- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje
- f. Inne zagadnienia

Część X. Art.12 Równość wobec prawa i Art. 13 Dostęp do wymiaru sprawiedliwości

- a. zakres i przejawy dyskryminacji
- b. identyfikacja barier
- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje
- f. Inne zagadnienia

Część XI. Art. 9 Dostępność i Art. 20 Mobilność

a. zakres i przejawy dyskryminacji

Gorszy w porównaniu do możliwości posiadanych przez ogół obywateli – dostęp osób z niepełnosprawnością ruchową do usług (np. handlowych, bankowych, kulturalnych, do kawiarni i restauracji itp.) świadczonych dla ludności w środowiskach lokalnych.

Nierówne traktowanie osób z niepełnosprawnością ruchową w zakresie dostępu do usług publicznych

Nierówne traktowanie osób z niepełnosprawnością ruchową w zakresie dostępu do infrastruktury lokalnej

.Mniejsze od ogółu mieszkańców możliwości osób z niepełnosprawnością ruchową w zakresie realizowania swoich pasji i zainteresowań, aktywnego wypoczynku, rekreacji i uprawiania sportów

Ograniczony dostęp osób z niepełnosprawnością ruchową do dobrych jakościowo urządzeń wspomagających, w tym do urządzeń zapewniających mobilność osobistą

b. identyfikacja barier

1.Utrudniony dostęp do informacji

2.Brak konsultacji społecznych ze środowiskiem osób niepełnosprawnych ruchowo w zakresie planowania przestrzeni

3.Bariery architektoniczne

4.Bariery komunikacyjne

5.Bariery transportowe

6.Nieracjonalny system dostępu w tym finansowania do sprzętu i usług rehabilitacyjnych / zarówno osób pracujących jak i nieaktywnych zawodowo/

7.Brak racjonalnego dofinansowania środków ortopedycznych

8.Niejednolity system zniżek i praw do korzystania z nich na terenie kraju i Europy

9.Niska wiedza dostawców usług publicznych o specyfice potrzeb osób z niepełnosprawnościami ruchu

10.Braki w przeszkoleniu osób obsługujących środki transportu publicznego

10.Brak programu dofinansowania zakupu samochodu przez osoby niepełnosprawne

ruchowo

11. Brak dofinansowania ze środków państwa tworzenia aplikacji elektronicznych ułatwiających mobilność osób niepełnosprawnych

Uczestnik : „Dla nas największą bolączką jest brak konsultacji na etapie projektowania budynków, obiektów, itd. ze środowiskami osób niepełnosprawnych i po prostu interpretowanie przez młodych fachowców właśnie swoich wizji, gdzie nie do końca nam się to sprawdza właśnie w praktyce. Bariery architektoniczne- druga rzecz, to nas ogranicza najbardziej. Brak dofinansowania do samochodu, co daje bardzo dużą swobodę poruszania się. Osoby, które trafiły na wózek w pewnym wieku potrafią to zrozumieć i wiedzieć jak dużo daje im właśnie trochę swobody i właśnie takiej samodzielności. Brak obsługi środków komunikacji miejskiej właśnie, jeśli chodzi o obsługi od tak zwanych kanarów po właśnie obsługę pociągów itd. Brak racjonalnego dofinansowania środków ortopedycznych bądź brak dofinansowania tych środków. To jest, wydaje mi się, jeden z większych problemów. „

Uczestnik : „Chodzi nam o to, że w tej chwili wszystkie aplikacje elektroniczne, które powstają w jakiś sposób ułatwiające życie osobom niepełnosprawnym, czyli na przykład załatwianie jakichś prozaicznych spraw w urzędach, powstają tak naprawdę tylko i wyłącznie z prywatnej inicjatywy czy inicjatywy jakichś stowarzyszeń. Nie ma na to środków rządowych do powstawania tego typu aplikacji a mogłoby to małym kosztem, znacząco ułatwić życie osoby z niepełnosprawnością ruchową.”

Uczestnik : „Chodzi o to, że w tej chwili każde miejsce ma właściwie swoją politykę w tej sprawie i nie wiadomo tak naprawdę w jakim miejscu jakie masz zniżki i jakie masz prawa”.

Uczestnik : „Pan mówił o tych dofinansowaniach do tego sprzętu ortopedycznego. Mi się to wydaje ważne, bo często z tym ludzie starają się o wsparcie, te dofinansowania są różne, często niewystarczające i na przykład protezy, które u nas są uważane za drogie, na Zachodzie wzbudzają śmiech jako antyki, już nie wspomnę o wózkach czy różnych takich programach, także... wydaje mi się, że to jest istotne. Pan tego tak dokładnie nie mówił, a wydaje mi się to ważne. Ale kwoty są... można na przykład dostać z NFZu na protezę 7000, z PCPR mogą dostać 13.000 i zbierać 20.000, a porządna kosztuje 90.000 taka proteza i o tym mówimy, że można zbierać z różnych środków, jeszcze nie wszystkie te fundusze mogą się zbiegać, bo teraz te niektóre PERFONowskie programy nie mogą nachodzić na inne programy, są to te same środki. Można by kupić komuś porządną protezę i zrobić aby był niezależny, ale te ,środki są niewystarczalne. Jak nie pomoże fundacja albo prywatne środki to...”

Uczestnik : „Jest na przykład tak, że Państwowy Fundusz finansuje program, tak? I dofinansujemy wózki elektroniczne i przeznaczamy na ileś tam w skali kraju tych wózków i nie możemy się starać, jeżeli ktoś indywidualnie potrzebuje wózka albo coś. Jest zamknięty program po prostu i koniec. A mówimy- nie każdy akurat takiego potrzebuje. Mamy w klubie sportowym do czynienia z ludźmi aktywnymi, oni często mają problem z podstawowym, porządnym wózkiem, na którym mogą się poruszać, którym mogliby wsiąść do samochodu, bo są na tyle sprawni, że taki potrzebują. (ns-00:26:15) nieracjonalne dofinansowania, bo to jest tak, że to nie jest generalnie problemem brak pieniędzy czy za małe pieniądze- to oczywiście jest problem, ale generalnie wszyscy jak tu siedzimy wózkowicze wiemy, że za każdym razem musimy oszukiwać, bo taka jest prawda, bo ja nie dostanę na wózek... bo bym dostał przykładowo tylko 5.000, niech będzie na 5 lat, ale żebym ja mógł tym dysponować tak jak ja chcę, a ja muszę kiwać, dawać jakieś paragony, brać jakiś.. nie wiem...”

chodzik, który nie jest mi do niczego potrzebny, po to, żeby zyskać rzecz, która jest racjonalnie potrzebna. Więc tych pieniędzy generalnie nie jest tak mało, tylko że one są wydawane w głupi sposób. Chodzi o racjonalne finansowanie tych... według potrzeb ortopedycznych”

Uczestnik : „ Myślę, że zarówno ceny producentów, jak i częstotliwość takiego dofinansowania też jest wielkim problemem. Zarówno potrzeby indywidualne, jednemu się zepsuje po dwóch latach, innemu po pięciu i też... no to jest tylko sprzęt. Ile par butów osoba niepełnosprawna znosi w ciągu 5 lat... a my z tego wózka nie zejdziemy czy to jest elektryczny, czy jakikolwiek... (ns-00:30:58), że tak kolokwialnie powiem, tylko kwestia częstotliwości tego dofinansowania jest też problemem i też cen producentów”

Uczestnik : „Jeszcze jest tutaj taki przepis, jeżeli osoba niepełnosprawna chce, powiedziemy, chce wózek aktywny, tak? Lekki taki, nie ortopedyczny, to też PEFRON nie rozumie problemu. Jeżeli osoba nie jest aktywna na rynku pracy, to oni uważają, że taki wózek się osobie nie należy. Trzeba przedstawić specjalne zaświadczenie, że jest się osobą aktywną na rynku pracy, ale jak osoba jest tylko na rencie socjalnej, to wtedy oni twierdzą, że taki wózek nie jest do niczego potrzebny i nie przyznają dofinansowania. Także też uważam, że powinniśmy poruszyć takie tematy, bo to jest dla mnie absurdalny przepis. Oni po prostu powinny się wczuć w osobę niepełnosprawną, a wymyślili sobie taki przepis, nie zdając sobie sprawy, że mogą taką osobę pozbawić wyjścia do społeczeństwa”

- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje

1.Obowiązkowe konsultacje środowiskowe na każdym etapie powstawania nowego obiektu / projektowanie, odbiór/

2.Realne, dotkliwe sankcje za niestosowanie norm dostępności w budownictwie

3.Zamknięte terminy dostosowania istniejących obiektów szczególnie użyteczności publicznej

4.Systemowe rozwiązania dotyczące zamiany lub dostosowania mieszkania w przypadku pojawienia się problemu z niepełnosprawnością ruchową jego mieszkańców

5.Zwiększenie ilości dostępnych pokoi w hotelach

6. Powszechne wdrożenie zasad projektowania uniwersalnego

Uczestnik- „ Myśmy wybrali tu taki punkt, a właściwie wybraliśmy dwa, bo mieliśmy brak konsultacji na etapie projektu i bariery architektoniczne, więc jakby one wynikają z tego braku konsultacji kiedyś tam. Także spróbujemy tutaj takie rozwiązania: obowiązkowe konsultacje środowiskowe na każdym etapie tworzenia nowego obiektu i co za tym idzie, bo takie różne regulowania są, ale żeby za tym szła realna sankcja za niestosowania norm dotyczącej tej dostępności, z jakąś realną, prawdziwą karą, aż na rozbiórce skończywszy, bo jeśli to będą jakieś drobne pieniądze to przedsiębiorcy bardziej będzie się opłacało zapłacić karę, a zostawić tak jak było. Kolejnym punktem jest też wyznaczenie jakichś zamkniętych terminów na dostosowanie już istniejących obiektów, szczególnie użyteczności

publicznej, na przykład gdzie... urzędy, NFZy, gdzie Wałbrzychu są schody. ja rozumiem, że może być obiekt zabytkowy, ale jeśli pod obiekt zabytkowy nie można zrobić podjazdu to można taki urząd przenieść do innego obiektu, ten obiekt sprzedać albo cokolwiek zrobić i osoba niepełnosprawna, która potrzebuje skorzystać z tego urzędu ma święte prawo się do niego dostać. I jeszcze jeden taki punkt tu kolega podpowiedział, jeśli chodzi właśnie o mieszkania komunalne, socjalne- są ludzie, którzy mieszkają sobie na drugim, trzecim piętrze, dopadnie ich jakaś taka życiowa potrzeba, że łąduje na wózku albo nie może się poruszać, powinien być jakiś systemowe, prostsze rozwiązanie, które pozwoli to mieszkanie zamienić, a nie zostawiać, że tak powiem, tych ludzi na tym 3,4 piętrze, bo powiedzmy prywatne mieszkanie można sprzedać i sobie kupić na parterze. No ale w systemie komunalnym powinna być jakaś pomoc, żeby to mieszkanie zamienić, a nie więzić człowieka na czwartym piętrze.”

f. Inne zagadnienia

Część XII. Art. 29 Udział w życiu politycznym i publicznym i art. 4 Empowerment

- g. zakres i przejawy dyskryminacji
- h. identyfikacja barier
- i. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- j. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- k. postulaty, propozycje i rekomendacje
- l. Inne zagadnienia

Część XIII. Art. 6 Niepełnosprawne kobiety (ujęcie horyzontalne na podstawie pozostałych artykułów)

- m. zakres i przejawy dyskryminacji
- n. identyfikacja barier
- o. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- p. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- q. postulaty, propozycje i rekomendacje
- r. Inne zagadnienia

Część XIV. Art. 7 Dzieci (ujęcie horyzontalne na podstawie pozostałych artykułów)

- a. zakres i przejawy dyskryminacji
- b. identyfikacja barier
- c. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- d. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- e. postulaty, propozycje i rekomendacje
- f. Inne zagadnienia

Część XV. Inne obszary dyskryminacji (nierównego traktowania)

- s. zakres i przejawy dyskryminacji
- t. identyfikacja barier
- u. potrzeby, oczekiwania oraz dążenia środowiska
- v. przykłady prawidłowych rozwiązań / dobrych praktyk
- w. postulaty, propozycje i rekomendacje
- x. Inne zagadnienia

